

Jaarprogramma 2016

Jaarprogramma van de Minaraad voor 2016

Beoogde datum van goedkeuring **21 januari 2016**

Volgnummer **2016 | 002**

Coördinator + e-mailadres **Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be**

Inhoud	
Samenvatting	3
Procesbeschrijving	4
Jaarprogramma 2016	5
1 Algemeen	5
2 Inhoudelijke programmatie	5
2.1 Algemeen	5
2.2 Overkoepelende kwesties	6
2.2.1 <i>Trendinschatting</i>	6
2.2.2 <i>In de beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	6
2.2.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	6
2.2.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van Minaraad in 2016</i>	7
2.3 Klimaat en energie	7
2.3.1 <i>Trendinschatting</i>	7
2.3.2 <i>In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	9
2.3.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	10
2.3.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016</i>	10
2.4 Klassieke milieuthema's	11
2.4.1 <i>Trendinschatting</i>	11
2.4.2 <i>In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	12
2.4.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	13
2.4.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016</i>	13
2.5 Duurzaam hulpbronnengebruik	14
2.5.1 <i>Trendinschatting</i>	14
2.5.2 <i>In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	15
2.5.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	15
2.5.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016</i>	15
2.6 Ecosysteemdiensten en biodiversiteit	16
2.6.1 <i>Trendinschatting</i>	16
2.6.2 <i>In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	17
2.6.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	18
2.6.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016</i>	18
2.7 Regelgeving en bestuurskwaliteit	19
2.7.1 <i>Trendinschatting</i>	19
2.7.2 <i>In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016</i>	20
2.7.3 <i>Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad</i>	21
2.7.4 <i>Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016</i>	21
3 Organisatorische uitdagingen	23
Referentielijst	25

Samenvatting

Ook in 2016 houdt de Minaraad de **vijf krachtlijnen** aan die in de afgelopen jaren aan richtinggevend waren voor zijn werking: (1) Klimaat en energie; (2) Duurzaam hulpbronnengebruik; (3) Klassieke milieuthema's; (4) Ecosysteemdiensten en biodiversiteit; (5) Regelgeving en bestuurskwaliteit. **Overkoepelend** wil de Minaraad zijn werkzaamheden bovendien zo mogelijk benaderen vanuit de gezichtspunten "*vergroening van de samenleving*" en "*de Europese dimensie*".

In dit jaarprogramma wordt er, voor elk van de vijf vernoemde krachtlijnen, telkens op **vier kwesties** ingegaan: (1) er wordt een beknopte trendinschatting gegeven (globaal, Europees, Vlaams, lokaal), (2) er wordt nagegaan wat de in de beleidsbrieven dedecteerbare ontwikkelingen op korte termijn zijn, (3) er wordt een meerjarenperspectief geschetst en (4) er worden, op grond van deze drie oriëntaties, mogelijkheden weergegeven voor de werking in 2016.

Wat de **mogelijke eigen initiatieven** aangaat, kunnen volgende trefwoorden vermeld worden: betrokkenheid bij de door het beleid in het vooruitzicht gestelde opmaak van een energievisie (dan wel -pact), overzichtsadvies inzake adaptatiebeleid, oriëntatienota over luchtkwaliteitsbeleid, onderzoek van het subsidiebeleid gemeentelijke rioleringen, doorgronden van de Europese *package circular economy*, overzichtsadvies inzake de materialentransitie, proactief werk bij de decretale wijzigingen natuur- en bosbeleid, opvolging van diverse ontwikkelingen in het soortenbeleid, implementatie van de Europese regelgeving, onderzoek van het onderzoeks- en technologiebeleid, en opvolging van discussies i.v.m. diverse vormen van milieu-relevante financiële instrumenten. De concrete prioritering, timing en contouren van deze initiatieven worden in het werkjaar door het Dagelijks Bestuur vastgesteld.

De **organisatorische uitdagingen** in 2016 bestaan in (1) voorbereiding van de fusie tot een omgevingsraad; (2) optimalisatie van de interne processen; (3) verbetering van de communicatiestromen en het documentatiebeheer; (4) voorbereiding van de verhuis en, daaraan verbonden, de verdere implementatie van het systeem van plaats- en tijdonafhankelijk werken en (5) rekening houdende met al het voorgaande: voorbereiding van een bijstelling van het personeelsplan. Deze organisatorische uitdagingen worden in een afzonderlijk planningsdocument verder uitgewerkt dat, op voordracht van het Dagelijks Bestuur, zal worden voorgelegd aan de Minaraad.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	NVT
Naam adviesvrager + functie	NVT, NVT
Rechtsgrond van de adviesvraag	Decreet van 18 juli 2003, art. 19.
Adviestermijn	31 december 2015
Samenwerking	Overlegronde met Beleidsraad
Overlegcommissie	Te betrekken: alle werkcommissies
Vergaderingen: soort + datum	<ul style="list-style-type: none">• Dagelijks bestuur, 24 september 2015;• Dagelijks bestuur, 8 oktober;• Dagelijks bestuur, 10 november;• Plenaire raadszitting, 26 november;• WCMH/WCSG, 3 december;• Dagelijks bestuur, 3 december;• WCOR, 3 december;• Schriftelijke procedure met D.B. tot 10 december;• Overleg met Managementcomité, 15 december;• Inhoudelijke discussie in raadszitting, 17 december 2015• Overleg met andere adviesraden, 6 en X januari 2016;• Dagelijks Bestuur, 8 januari;• Slotdiscussie in raadszitting, 21 januari.

Het jaarprogramma wordt opgemaakt in uitvoering van art. 18 van het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van de strategische adviesraden: *"Een strategische adviesraad stelt zijn werkprogramma vast in overleg met de Vlaamse regering"*.

Jaarprogramma 2016

1 Algemeen

- [1] Het navolgende bevat een luik **inhoudelijke programmatie**, dat aansluit bij maar ook voortbouwt op structuur van de werking van de afgelopen jaren. daarna volgt een kort luik met **organisatorische uitdagingen**.

2 Inhoudelijke programmatie

2.1 Algemeen

- [2] In 2016 worden de **vijf krachtlijnen** aangehouden die ook in de afgelopen jaren aan de orde waren:
- Klimaat en energie;
 - Duurzaam hulpbronnengebruik;
 - Klassieke milieuthema's;
 - Ecosysteemdiensten en biodiversiteit;
 - Regelgeving en bestuurskwaliteit.

In het hiernavolgende wordt voor elk van de vijf vernoemde krachtlijnen ingegaan op (1) de Trendinschatting (globaal, Europees, Vlaams, lokaal), (2) de in beleidsbrieven dedecteerbare ontwikkelingen op korte termijn, (3) een meerjarenperspectief voor de Minaraad en (4) de mogelijkheden voor werking in 2016.

Voorafgaand aan deze krachtlijnen wordt op vergelijkbare wijze ingegaan op enige **overkoepelende kwesties**, die te maken hebben met ofwel "*vergroening van de samenleving*", ofwel "*de Europese dimensie*".

- [3] De concrete aansturing van de uitvoering van deze krachtlijnen in het werkjaar gebeurt ook in 2016 door het Dagelijks Bestuur, conform het huishoudelijk reglement. Het Dagelijks Bestuur maakt hierbij doorlopend een afweging en prioriteitsbepaling tussen de reeds lopende en de nieuwe projecten, rekening houdende met de capaciteit van raadsorganisaties en secretariaat.

Aansluitend hierbij is de Minaraad ook in 2016 van zin om in principe niet in te gaan op adviesvragen in verband met instemmingsdecreten, samenwerkingsakkoorden, erkenningsaanvragen enz. Van dit principe kan afgeweken worden indien er in het bij een dergelijke adviesvraag toegevoegd dossier voldoende inhoudelijke elementen vervat zijn die verwijzen naar toekomstige strategische uitdagingen of ontwikkelingen.

- [4] Waar passend en/of op vraag wordt samenwerking aangegaan of afstemming beoogd met andere betrokken adviesraden, in het bijzonder met de SERV, de

SARO en/of de SALV, en, op federaal niveau, in eerste orde met de FRDO. Ook hierin neemt het Dagelijks Bestuur de concrete beslissingen.

2.2 Overkoepelende kwesties

2.2.1 Trendinschatting

- [5] Zowel op globaal, op Europees, op Vlaams als op lokaal niveau neemt de ambitie tot "**vergroening**" van de samenleving trendmatig toe. Dit komt tot uiting via de elkaar in steeds hoger tempo opvolgende plannen, programma's en beleidsverklaringen op de diverse beleidsniveaus. Dit komt ook tot uiting via de vele concrete initiatieven die er wat dat betreft op die verschillende niveaus worden ontwikkeld.
- [6] Voor het milieu-, natuur-, materialen- en energiebeleid is **het Europese niveau** in de afgelopen decennia het voornaamste strategische beslissingsniveau geweest: hier werden de internationale drukken en multilaterale verdragen doorvertaald naar Lidstaatniveau, hier werden de doelen en de verplichtingen bepaald, hier werd er een afstemming gezocht met vergelijkbare Lidstaten, en hier werd op de naleving van de bekomen engagementen toegezien. Ook in de komende jaren zal de Europese Unie wellicht een blijvende factor van betekenis spelen voor het omgevingsbeleid.

2.2.2 In de beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

De in de Beleidsbrieven vermelde, relevante plannen en programma's zijn onder meer:

- Er zal een ontwerp Milieubeleidsplan 5 voorliggen (Beleidsbrief Omgeving, p. 14-15 en 54).
- Het Witboek Beleidsplan Ruimte Vlaanderen is de orde (Beleidsbrief Omgeving, p. 14 en 22), met een lopende pre-adviesvraag en vervolgens een adviesvraag over het Witboek zelf. Bovendien is er de mededeling dat "*de resultaten van de studie naar de mogelijke rol van ruimtelijke ordening in de energie- en klimaattransitie zullen worden ingebracht bij de voorbereiding van het BRV*" (Beleidsbrief Energie, p. 15).
- Er komen een Groenboek en een Witboek inzake het Woonbeleidsplan Vlaanderen, resp. in 2015 en 2016 (zie Beleidsbrief Wonen, p. 44).
- Vermeldenswaard is de uitbouw van een systeemdynamisch model Vlaanderen in het megatrendsonderzoek van MIRA (Beleidsbrief Omgeving, p. 54-55). Zie ook de periodieke omgevingsverkenning (Beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid, p. 24 e.v.).
- Tot slot worden er transitieruimtes (enz.) georganiseerd in uitvoering van de Visienota 2050 (Beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid, p. 17-18).

2.2.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [7] Bij het implementeren van de vijf hierna uitgewerkte krachtlijnen worden **twee algemene, oriënterende kwesties** voor ogen gehouden: "*de Europese dimensie*" en "*vergroening van de samenleving*".

2.2.4 Mogelijkheden voor de werking van Minaraad in 2016

- [8] Er worden geen afzonderlijke, overkoepelende initiatieven opgestart met betrekking "de Europese dimensie" of de "vergroening van de samenleving". Wat het eerste aangaat, wordt wel de **samenwerking met VLEVA en LNE** verder gezet, in de vorm van zesmaandelijks, prospectieve hoorzittingen. Wat het laatste aangaat worden de **ontwikkelingen opgevolgd inzake de Sustainable Development Goals, de Visienota 2050** en de eventuele opvolger van het Pact 2020, zodat hierover te gelegener tijd kan worden geadviseerd.
- [9] Er wordt alleszins ingegaan op een eventuele adviesvraag m.b.t. het **Milieubeleidsplan 5**, en dit vanuit het oogpunt "vergroening van de samenleving".
- [10] Adviesvragen m.b.t. het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen** worden alleszins opgenomen.
- [11] Een eventuele adviesvraag inzake het **Woonbeleidsplan** zal – na screening ervan op wat voor de Minaraad belangrijk is, met beslissing of er al of niet wordt geadviseerd – in voorkomend geval worden behandeld op volgende punten: energie-efficiëntie, energie-armoede, materialenefficiëntie, evenals woon/stadsuitbreiding/inbreiding. Ook hier wordt er samenwerking en/of afstemming nagestreefd met de relevante adviesraden.

2.3 Klimaat en energie

2.3.1 Trendinschatting

- [12] Op mondiaal niveau valt er, bij ongewijzigde trends inzake broeikasgasemissies, binnen een eeuw een temperatuurstijging van 3,7 tot 4,8°C te verwachten¹; indien de tot oktober gepubliceerde INDC's geïmplementeerd worden, wordt deze temperatuurstijging herleid tot binnen een bereik van 2,7 tot 3,7°C². De in Parijs herbevestigde doelstelling is om de temperatuurstijging onder de 2°C te houden, en te streven naar een beperking van de temperatuurstijging onder de 1,5°C; indien evenwel de geprognosticeerde temperatuurstijging zich doorzet dan zal dit deels onvoorspelbare, maar alleszins ingrijpende fysische gevolgen hebben, waaruit dan weer belangrijke maatschappelijke, geopolitieke en demografische verschuivingen en risico's voortvloeien. Naast de mitigatieproblematiek treedt daarom nu ook de adaptatie- en de *loss and damages*problematiek op de voorgrond. Het

¹ Sliwa, Sandra, Oriëntatienota t.b.v. de Minaraad over het multilaterale klimaatbeleid, opgemaakt ter voorbereiding van [advies 2015|16], 25 juni 2015, "Het IPCC (werkgroep III) komt tot de bevinding dat scenario's zonder bijkomende mitigatie-inspanningen ("business as usual", "baseline scenarios") tegen 2100 resulteren in een wereldwijde gemiddelde temperatuurtoename tussen 3,7 en 4,8°C", met verwijzing naar IPCC WGIII AR5, *Summary for policy makers*, p. 8: http://www.ipcc.ch/pdf/assessmentreport/ar5/wg3/ipcc_wg3_ar5_summary-for-policymakers.pdf.

² Zie berichtgeving van het *IRP*, 9 november 2015, <http://www.wri.org/blog/2015/11/insider-why-are-indc-studies-reaching-different-temperature-estimates>; zie *Climate Action Tracker*, 8 december 2015, <http://climateactiontracker.org/>.

Verdrag van Parijs moet een aanknopingspunt vormen voor een hernieuwde internationale dynamiek.

De globale energieprijzen kennen sterke schommelingen, als gevolg van een structureel toenemende vraag gecombineerd met belangrijke verschuivingen aan de aanbodzijde. Dit alles werkt complicerend voor de beoogde omschakeling naar een koolstofneutrale samenleving.

- [13] Op Europees niveau wil de nieuwe Europese Commissie, naast het thema van de *low carbon economy*, inzetten op de energie-unie. Voor het overige zal de uitvoering van de mitigatiedoelen van het Klimaat- en Energiepakket 2030 in de komende jaren zijn beslag krijgen. Een kleine helft van de Europese emissies is onderworpen aan het ETS-systeem – daar is een -43% reductie geboden; de niet-ETS-sectoren hebben een doelstelling van een -30% reductie.

De uitvoering van het eerste vormt, binnen het Vlaamse Gewest, een uitdaging voor belangrijke Vlaamse bedrijven; de uitvoering van het laatste vormt voor de Vlaamse overheid, als tussenschakel naar de overige betrokken maatschappelijke sectoren en activiteiten toe – een belangrijke uitdaging.

- [14] Op Vlaams niveau blijft, zoals vermeld, het mitigatiebeleid een strategische uitdaging voor het beleid, waarbij in de komende jaren ingezet wordt op de uitvoering van het Vlaams mitigatieplan 2013-2020, deels middels integratie in andere beleidsdomeinen. Inmiddels manifesteren de gevolgen van klimaatverandering zich ook in Vlaanderen³, zodat het adaptatiethema meer en meer bepalend wordt in het waterbeleid en in de ruimtelijke ordening – binnenkort alle onderdeel van het omgevingsbeleid.

Vermits energieverbruik het grootste aandeel heeft in de emissie van broeikasgassen, blijft energiebeleid een belangrijke kwestie in relatie tot het klimaatbeleid. In de komende jaren is energie-efficiëntie dé topprioriteit. Andere initiatieven zijn onder meer: het ontwikkelen van een visie op energietransitie, betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening, een actieplan rond hernieuwbare energie, een meer kostenefficiënte ondersteuning van groene stroom en groene warmte, het verbeteren van de energieprestatie van gebouwen, het rationaliseren van het energieverbruik in verband met mobiliteit evenals het bestrijden van energiearmoede.

- [15] Op lokaal niveau is de belangrijkste trend allicht dat de steden en gemeenten - al of niet samen met provincies of intercommunales - meer en meer het voortouw nemen inzake mitigatie en adaptatie, daartoe ook hun interne werking en structurering bijstellen, alsook belangrijke spelers blijven en grote uitdagingen zien inzake energievoorziening, hernieuwbare energie en in energie-efficiëntie.

Het belang van de adaptatieproblematiek neemt toe: adaptatiebeleid zal in de komende jaren een reeks klassieke milieu-/omgevingsthema's opsloppen of in een ander daglicht plaatsen, met op de voorgrond onder meer ruimtegebruik, luchtkwaliteit, watervoorraden en overstromingen. Vooral waterschaarste dreigt een globaal probleem te worden met grootschalige maatschappelijke en economische gevolgen.

³ Zie VMM, september 2015.

2.3.2 In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

- [16] De in de Beleidsbrieven vermelde decretale operaties zijn onder meer:
- Een decreet tot wijziging van het D.A.B.M. i.u.v. Verordening 421/2014 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG tot vaststelling van een regeling voor de handel in broeikasgasemissierechten binnen de Gemeenschap, met het oog op de tenuitvoerlegging tegen 2020 van een internationale overeenkomst die op emissies van de internationale luchtvaart wereldwijd één marktgebaseerde maatregel toepast Voor de EER relevante tekst.
 - Een wijzigingsdecreet – en wijzigingsbesluit – op grond van de EPB-evaluatie die einde 2015 zal zijn gefinaliseerd – met daarnaast de operationalisering van het kader voor de valorisatie van externe warmte in E-peil berekening enz. (Beleidsbrief Energie, p. 22).
 - Regelgevingsinitiatieven aansluitend bij het Beleidskader Warmtenetten (Beleidsbrief Energie, p. 29).
- [17] De in de Beleidsbrieven vermelde besluitmatige operaties zijn onder meer:
- Een wijziging aan het Besluit Diepe Ondergrond, met betrekking tot de opsporing van aardwarmte (Beleidsbrief Omgeving, p. 37-38).
 - Een besluit tot hervorming energiepremies in verband met renovaties (Beleidsbrief Energie, p. 19).
 - Een ministerieel besluit betreffende de permanente vorming van energiedeskundigen (Beleidsbrief Energie, p. 19).
 - Een besluit met betrekking tot het aanscherpingspad en de BEN-definitie van niet-residentiële gebouwen (Beleidsbrief Energie, p. 21).
 - Een regelgevend kader met betrekking tot oninbare netkosten en integratie van de kleinhandels- en de groothandelsmarkt (Beleidsbrief Energie, p. 30).
- [18] De in de Beleidsbrieven vermelde plannen en programma's zijn onder meer:
- Het lopende klimaatbeleidsplan, dat wordt geëvalueerd – met een eerste Voortgangsrapport dat voor einde 2015 zou uitkomen (Beleidsbrief Omgeving, p. 50);
 - Bovendien wordt er een aanvang gemaakt met de voorbereiding van het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 (Beleidsbrief Omgeving, p. 51).
 - In aanvulling op het federale energiepact wordt gesteld: *“Op Vlaams niveau wordt er gewerkt aan een brede en gedragen visie op de energietransitie, waarbij economische, sociale en ecologische belangen optimaal samensporen, ... zal richtinggevend zijn bij het opstellen ... van een ‘geïntegreerd klimaat- en energieplan”*. (Beleidsbrief Energie, p. 15).
 - Er is sprake van de opmaak van een Actieplan *“Schone Energie voor Transport”* (Beleidsbrief Energie, p. 27-28);
 - Er is sprake van de opmaak van een Actieplan tegen Energiefraude (Beleidsbrief Energie, p. 32);
 - Het voornemen bestaat om een beleidskader voor distributienettarieven uit te werken en te implementeren (Beleidsbrief Energie, p. 33).
- [19] Andere belangwekkende initiatieven in de Beleidsbrieven zijn onder meer:

- Het prioritair opvolgen van volgende Europese ontwikkelingen: multilateraal klimaatbeleid, hervorming ETS en effort sharing niet-ETS.
- Begin 2016 wordt aan de Vlaamse Regering gerapporteerd in verband met de stand van zaken van het Renovatiepact (Beleidsbrief Energie, p. 16).
- De voorbereiding van de invoering van slimme meters (Beleidsbrief Energie, p. 31-32).
- Uitwerken van een "*woning-pas*" en een gebouwgerelateerde databank (Beleidsbrief energie, p. 34).
- De groepering van alle onderzoeksinspanningen inzake energie in Energyville (Beleidsbrief Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie, p. 37).
- De ondersteuning van het lokaal klimaatbeleid, door een interactieve kaart met potentieelinschatting voor hernieuwbare energie enz. (Beleidsbrief Omgeving, p. 50).
- Adaptatie-initiatieven bij Openbare Werken zijn de introductie van een langdurig contract met betrekking tot meer omvangrijke zandsuppletie aan de kust en de opmaak, samen met de drinkwatermaatschappijen, van een globaal plan van aanpak betreffende de beschikbaarheid van watervoorraden en het onttrekken van ruw water uit oppervlaktewateren (Beleidsbrief Mobiliteit en Openbare Werken, p. 46).
- Er zijn sensibilisatie-acties gepland in verband met adaptatie: overstromingspreventie (Beleidsbrief Omgeving, p. 27-28).

2.3.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [20] Het perspectief waarin de werking de komende jaren gesitueerd wordt, omvat: (1) de implementatie van het Verdrag van Parijs evenals het Europese Klimaat- en Energiepakket, (2) het nieuwe Klimaat- en Energieplan 2030, evenals het daarmee verbonden overleg en de visie- en pactvorming.

2.3.4 Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016

- [21] **Eigen initiatieven inzake klimaat- en energiebeleid.** Een eigen initiatief in 2015 betrof [project 15-027], multilateraal klimaatbeleid, met als resultaat een uitgebreide oriëntatienota, evenals [advies 2015|016], briefadvies "*het multilaterale klimaatbeleid in aanloop naar de Klimaattop te Parijs*". In 2016 wordt er evenwel geen eigen initiatief meer ondernomen inzake het multilateraal klimaatbeleid.
- [22] Eigen initiatieven van de Minaraad in 2016 gebeuren in het perspectief van het aankomende Vlaamse Energie-/Klimaatplan 2021-2030. Daarbinnen zijn er diverse topics aan de orde:
- De raadspartners zijn er toe bereid om deel te nemen aan en/of de raadsfaciliteiten in te zetten t.b.v. de overlegprocessen die nodig zullen zijn i.v.m. de in het vooruitzicht gestelde opmaak van de visie en/of het pact inzake de **energietransitie**;
 - Er kunnen diverse aanbevelingen gegeven worden m.b.t. relevante deelproblemen, zoals bv. inzake de zgn. *fast lane* voor windmolens, inzake groene warmte of inzake het premiestelsel energie.

- [23] Indien er een vraag gesteld wordt inzake het **lopende Klimaatbeleidsplan**, dan zal daar op ingegaan worden – met als perspectief de opmaak van het toekomstige Klimaat-/Energieplan. Wat dit laatste betreft moet er op pro-actieve wijze kennis worden opgebouwd op het niveau van de werkcommissie.
- [24] De raadspartners zijn vragende partij om deel te nemen aan de overlegprocessen die moeten leiden een beleidskader voor **distributienettarieven**; de Minaraad zal, i.s.m. de SERV, desgevraagd advies verlenen in dat verband.
- [25] Adviesvragen inzake wijzigingen aan het Energiebesluit zullen behandeld worden wanneer het gaat om substantiële of strategische vernieuwingen, hetzij omdat er voor de raadspartners elementen zijn uit de voorafgaande overlegprocessen die nog eens moeten hernomen of getoetst worden via een advies. Een eventuele adviesvraag inzake **duurzaamheidscriteria voor biomassa** wordt opgenomen.
- [26] Een ander eigen initiatief in 2015 betrof [project 15-014], **adaptatiebeleid**, met tot dusverre als resultaat een hoorzitting, incl. verslag, en een intern document met een systematische toetsing van de in de afgelopen jaren verleende advisering. Een verderzetting van het eigen initiatief van de Minaraad kan betrekking hebben op een of meerdere van volgende zaken:
- Er wordt nagegaan of er een globaal en pro-actief **overzichtsadvies** mogelijk is, waarbij het strategisch belang van het thema voor het voetlicht wordt geplaatst;
 - Naar aanleiding van het adaptatie-initiatief waarbij Openbare Werken en de Drinkwatermaatschappijen zullen overleggen over het beheer van watervoorraden, kan er worden bekeken of er aanbevelingen vastgesteld kunnen worden met betrekking tot de strategische aspecten van de **drinkwaterbevoorrading** uit oppervlaktewater, hierbij voortbouwend op de advisering inzake oppervlaktewaterkwantiteitsbeheer;
 - Er kan overwogen worden kennis op te bouwen met betrekking tot het economisch luik van de **schadebeheersing** – hoeveel betalen we, wat is het inschatbare verschil met een situatie zonder adaptatieproblematiek, wat zijn de trends, wat gebeurt er in vergelijkbare landen, hoe verdelen we het risico en welk systeem treedt concreet in werking bij effectieve schadegevallen?

2.4 Klassieke milieuthema's

2.4.1 Trendinschatting

- [27] Op mondiaal niveau is de aanhoudende globalisering van het handelsverkeer in goederen en diensten beslissend, met een reeks gevolgen voor milieugoederen (import grond- en hulpstoffen), milieurelevante activiteiten (transport), zowel als voor de bewegingsruimte van het milieubeleid (competitie, belang *first mover advantage*, kader van multilaterale

handelsverdragen). Betekenisvol bij dit laatste is dat de groeilanden een grotere economische invloed verkrijgen, en dat de E.U. dus niet alleen de V.S.A. maar bv. ook China als oriëntatiepunt heeft bij het bepalen van milieustandaarden.

- [28] Op Europees niveau is er nog steeds het 7de Milieu-Actie-Programma inzet op leefkwaliteit en op implementatie van het acquis. Het belang neemt toe van het kader dat geboden wordt door de BREF's i.v.m. BBT (i.u.v. de Richtlijn Industriële Emissies). Het lijkt er op dat er in de eerste jaren geen initiatieven zullen genomen worden om nieuwe, substantiële regelgeving uit te vaardigen met betrekking tot klassieke milieuhinderproblemen – behalve misschien het NEC-pakket.
- [29] Op Vlaams niveau, kan vastgesteld worden
- dat het waterbeleid tot resultaten geleid heeft, maar dat het bereiken van cruciale doelstellingen nog veraf ligt;
 - dat het bodembeleid lopende is;
 - dat er op vele plaatsen verbetering is van de luchtkwaliteit in relatie tot gestelde normen, maar dat er ook belangrijke algemene en lokale problemen blijven, die onder meer aan verkeer gerelateerd zijn;
 - dat er een stabilisatie is in verband met vormen van hinder, waaronder geluidshinder;
 - dat de relevantie van goede ruimtelijke planning en "*slimme infrastructuur*" toeneemt.
- [30] De impact van de meeste hinder- en risicoproblemen speelt zich in de praktijk af op het lokale niveau, om daar (al of niet met succes) afgehandeld te worden. Dit maakt dat het verband tussen het milieuhinder- en risicobeleid enerzijds en anderzijds het ruimtelijk beleid stijgt, met ook een hernieuwd belang van de kwaliteit van milieu-effect-inschatting en van inspraak- en besluitvormingsprocessen (zie hierna: omgevingsvergunning en omgevingsplanning).

2.4.2 In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

- [31] De in de Beleidsbrieven vermelde decretale operaties zijn onder meer:
- Een decreet tot omzetting van het samenwerkingsakkoord ter beheersing van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen (regelgevingsagenda).
 - Een decreet tot integratie en coördinatie van de waterwetgeving in het Decreet Integraal Waterbeleid (Beleidsbrief Omgeving, p. 22): in 2016 wordt het Drinkwaterdecreet geïntegreerd; later volgt het Grondwaterdecreet.
 - Een decreet tot bijstelling van het Grondwaterdecreet, met mogelijk ook herziening van VLAREM (Beleidsbrief Omgeving, p. 31).
 - Een decreet tot wijziging van het Bodemdecreet en het Materialendecreet, en daaraan verbonden besluiten, in verband met de normen die gelden voor het gebruik van uitgegraven bodem en bepaalde materiaalstromen (Beleidsbrief Omgeving, p. 34).
- [32] De in de Beleidsbrieven vermelde besluitmatige operaties zijn onder meer:
- VLAREM wijzigingen op grond van TWOL-studies (Beleidsbrief Omgeving, p. 20).
 - VLAREM-wijzigingen in verband met doorvoerplaatsen, in havens, van maritieme gevaarlijke goederen (Beleidsbrief Omgeving, p. 21).

- Een bundeling van de uitvoeringsbesluiten bij het Mestdecreet – “VLAREME” (Beleidsbrief omgeving, pp. 22 en 33).
 - Een besluit tot wijziging van het subsidiebesluit gemeentelijke rioleringen (Beleidsbrief Omgeving, p. 29).
 - Een besluit tot optimalisering van VLAREBO met betrekking tot bijstelling bodemsaneringsplicht, systeem oriënterend bodemonderzoek, restverontreiniging, grondverzet, ... (Beleidsbrief Omgeving, p. 33 en 35-36).
 - Een reeks besluitwijzigingen in verband met luchtkwaliteitsbeleid (Beleidsbrief Omgeving, p. 38-39).
 - Regelgeving in verband met emissies van dioxines en PCB's door schrootverwerkende bedrijven (Beleidsbrief Omgeving, p. 39);
 - Een wijziging van VLAREMA, die onder meer betrekking heeft op een “*betere selectieve inzameling van kunststoffen bij bedrijven*” (Beleidsbrief Omgeving, p. 46).
- [33] De in de Beleidsbrieven vermelde plannen en programma's zijn onder meer:
- De voorbereiding en uitwerking van het NEC-emissiereductieprogramma (Beleidsbrief Omgeving, p. 38).
- [34] Andere belangwekkende initiatieven in de Beleidsbrieven zijn onder meer:
- Het prioritair opvolgen van volgende Europese ontwikkelingen: de uitbouw van de reglementering inzake *National Emission Ceilings*.
 - Er zal een evaluatie gebeuren van het lopende Luchtkwaliteitsplan (Beleidsbrief Omgeving, p. 39).
 - Onderzoek van een wetgevend initiatief ter onderbouwing van tijdelijk bewarend beleid in signaalgebieden (Beleidsbrief Omgeving, p. 28).
 - Men bereidt een differentiatie voor inzake vergunningenbeleid en heffingenbeleid in functie van herstelprogramma's in uitvoering van de stroomgebiedbeheerplannen.

2.4.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [35] Het perspectief waarin de werking de komende jaren gesitueerd wordt, omvat: (1) jaarlijks aandacht voor één klassiek milieuthema; (2) het kostenaspect wordt zo mogelijk opgenomen, en dit op basis van verschenen of te verschijnen studies.

2.4.4 Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016

- [36] Het eigen initiatief in 2015 betrof [project 15-012], **luchtkwaliteitsbeleid**, in eerste instantie gericht op een oriëntatienota. Dit initiatief wordt verdergezet.
- Een eventuele adviesvraag naar aanleiding van de evaluatie van het **Luchtkwaliteitsplan** zal alleszins met een advies worden beantwoord.
- [37] Inzake de **waterwetgeving** en de daarin vervatte instrumenten, lijken er in 2016 een aantal wetgevende initiatieven te zullen worden ondernomen. Het is evident dat de Minaraad ingaat op alle adviesvragen dienaangaande.

Een proactief initiatief (in eerste fase: kennisopbouw) kan opgestart worden met betrekking tot het subsidiebeleid voor gemeentelijke rioleringen: wat zijn de (procedurele of andere) hinderpalen en wat zijn de mogelijke *governance* verbeterpunten om dit systeem effectiever te maken; hoe kan er een passende relatie gelegd worden tussen gemeentelijke autonomie en anderzijds relevante aansturing?

- [38] Adviesvragen inzake **besluitwijzigingen** (VLAREM, VLAREBO, "VLAREME", VLAREMA, wijzigingen i.f.v. luchtkwaliteitsbeleid enz.) zullen behandeld worden, hetzij omdat het gaat om substantiële of strategische vernieuwingen, hetzij omdat er voor de raadspartners elementen zijn uit de voorafgaande overlegprocessen die nog eens moeten hernomen of getoetst worden via een advies.

2.5 Duurzaam hulpbronnengebruik

2.5.1 Trendinschatting

- [39] Op globaal niveau neemt de wereldwijde vraag naar hulpbronnen trendmatig toe, door de demografische aangroei en door de verbreiding van middenklasse-aspiraties. Er zijn voor vele hulpbronnen indicaties dat de aanbodzijde op een plateau zou kunnen komen in de komende jaren of decennia, waarbij structurele prijsinstabiliteiten of –stijgingen niet uit te sluiten zijn. Met de wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen ontstaan er zowel nieuwe behoeften aan hulpbronnen, als mogelijkheden om deze schaarsten te milderen. De toenemende schaarste aan hulpbronnen kan in toenemende mate het voorwerp van geopolitieke spanningen en militaire conflicten worden. Met de vaststelling van *Sustainable Development Goals* poogt men op het niveau van de V.N., een scenario waar te maken waarin deze spanningen worden voorkomen.
- [40] Op Europees niveau heeft men het probleem onderkend en gethematiseerd doordat het *resources*- en circulaire denken mainstream lijkt te worden. De Europese Commissie zal nu het concept "*circulaire economie*" inzetten in relatie tot het bevorderen van eco-industrialisatie en eco-innovatie. Dit neemt niet weg dat het bij belangrijke economische activiteitensectoren – bv. transport, bouw, voedselvoorziening – nog zeer onzeker is wanneer de omslag naar een meer circulair systeem beleidsmatig zal worden waargemaakt en feitelijk zal worden ingezet.
- [41] Op Vlaams niveau lijkt het in algemene termen zo te zijn dat het materialen- en kringloopdenken, evenals het concept van "*ontkoppeling*", in vele opzichten strategisch doorgedrongen is, maar dat er nog grote uitdagingen zijn wat betreft de daadwerkelijke integratie van deze concepten, de opschaling van de systeeminnovatie en de bijsturing en omvorming van diverse concrete materialenstromen en daaraan verbonden economische, sociale en ruimtelijke praktijken in de realiteit, evenals de meting van deze verandering.
- [42] Op lokaal niveau wijst veel er op dat er nieuwe vormen van economie ontstaan in verband met het gebruik van goederen en materialen en dat er belangrijke vormen van sociale innovatie aan de orde zijn, die in nogal wat gevallen door gemeente- en stadsbesturen worden gestimuleerd.

2.5.2 In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

- [43] Er lijken voor 2016 geen decretale operaties op til te zijn.
- [44] De in de Beleidsbrieven vermelde besluitmatige operaties zijn onder meer:
- Een wijziging aan VLAREMA betreffende de verbeterde selectieve inzameling van kunststoffen bij bedrijven (Beleidsbrief Omgeving, p. 46).
 - Een uitvoeringsbesluit in verband met de sortering van houtafval (Beleidsbrief Omgeving, p. 48).
- [45] De in de Beleidsbrieven vermelde plannen en programma's zijn onder meer:
- Verderzetting en optimalisering van het Vlaams Materialenprogramma (Beleidsbrief Omgeving, p. 12 en 45).
 - Beleidsplan huishoudelijke afvalstoffen en vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen (Beleidsbrief Omgeving, p. 46).
- [46] Andere belangwekkende initiatieven in de Beleidsbrieven zijn onder meer:
- Het operationeel programma van het Vlaams Materialenprogramma bevat zes strategische hefboomprojecten, waaronder het uitbouwen van Vlaanderen als Europese recyclingehub via zeehavens (Beleidsbrief Omgeving, p. 45). Men zal de milieureglementering van de doorvoeropslagplaatsen van havens evalueren in verband met maritieme gevaarlijke goederen (Beleidsbrief omgeving, p. 21).
 - Milieubeleidsovereenkomsten ter optimalisering van de werking van beheersorganismen in de afvalmarkt (Beleidsbrief Omgeving, p. 47).
 - Het prioritair opvolgen van volgende Europese ontwikkelingen: het nieuwe pakket circulaire economie.
 - Het oogmerk competenties te ontwikkelen in verband met duurzaam omgaan met materialen (Beleidsbrief Omgeving, p. 12 en, voor bedrijven, p. 48 en 59).

2.5.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [47] Het perspectief waarin de werking de komende jaren gesitueerd wordt, omvat: (1) de na te streven circulariteit van en in productie- en consumptieprocessen, wat betreft de aanspraak ervan op materialen; hierbij wordt er op gewaakt dat de onderscheiden materialenstromen in de loop der jaren om beurt behandeld worden; (2) de impact van het klimaateffect op hulpbronnen, evenals de hulpbronnen die nodig zullen zijn om op die impact een antwoord te bieden (zie hiervoor: adaptatie).

2.5.4 Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016

- [48] Het eigen initiatief in 2015 betrof het [project 15-015], materialenbeleid, met als resultaat een reeks *powerpoint* toelichtingen ten behoeve van de werkcommissie. Dit initiatief kan echter uitmonden in vervolginiciatieven: (1) commentaar – in eerste instantie in de vorm van een oriëntatienotitie – bij de **Europese package** ; (2) een **studiedag** over **circulaire economie**, met als mogelijke

trefwoorden: circulaire economie en behoeftensystemen, nieuwe businessmodellen en nieuwe arbeidsvormen, indicatoren, schaalniveaus; (3) een **overzichtsadvies**, al of niet voorafgegaan door een oriëntatienota, die ingaat op de vraag in welke mate en onder welke condities een algemene materialentransitie (of wellicht beter: transitie voor diverse materialenstromen) mogelijk is – de sociaal-economische aspecten van deze initiatieven worden mee opgenomen i.s.m. de SERV.

- [49] Een adviesvraag over een ontwerp van het "**Lokaal afval- en materialenplan, het uitvoeringsplan voor huishoudelijk en gelijkaardig bedrijfsafval**" wordt in januari – februari 2016 verwacht en zal alleszins met zorg aangepakt worden.
- [50] De diverse zaken die in de beleidsbrief vermeld worden i.v.m. **zeehavens** in relatie tot materialenbeleid, zullen worden opgevolgd met het oog op kennisverwerking en documentatie.

2.6 Ecosysteemdiensten en biodiversiteit

2.6.1 Trendinschatting

- [51] Op globaal niveau is de achteruitgang van de terrestrische en aquatische biodiversiteit zeker niet gestopt. Ook de oorzaken van deze achteruitgang zijn niet verholpen: het overmatige of onoordeelkundig inzetten van bruikbaar land, watervoorraden, biomassa, soorten en specimen van soorten voor de ondersteuning van menselijke processen en de bevrediging van menselijke behoeften. De negatieve gevolgen en risico's situeren zich bij de afname van ecosysteemdiensten zoals absorptie- en buffercapaciteiten, capaciteit voor productie van bruikbare biomassa (voedsel, hout, enz.) en multifunctioneel bruikbare open ruimte.
- [52] Op het Europese niveau blijven de resultaten van de Biodiversiteitsstrategie – met zijn diverse pijlers, waaronder uitvoering van de Habitatrichtlijn, maar ook het ecosysteem(diensten)beleid – beneden de verwachtingen. Tegelijk wordt de regelgeving waarop dat beleid gebaseerd is (Vogel- en Habitatrichtlijn) geëvalueerd in het kader van de "*fitness-check*" en lijkt er een impasse te bestaan in verband met de wenselijke integratie van biodiversiteitszorg in andere beleidslijnen.
- [53] Op Vlaams niveau kan er vastgesteld worden dat de gunstige staat van instandhouding van de Europeesrechtelijk te beschermen habitats en soorten nog veraf is, dat ook de voor het Vlaamse en lokale niveau relevante natuurwaarden onder druk staan, en dat de drukfactoren over het algemeen niet voldoende afnemen. Het in dat verband in ontwikkeling zijnde beleid, roept gemengde gevoelens op.

De thematiek van ecosysteemfuncties en ecosysteemdiensten krijgt ook in Vlaanderen weerklank als mogelijk denkkader om belangenafwegingen i.v.m. natuurwaarden te vatten en om deze waarden in de toekomst beter te beheren. Betekenisvol is dat het inzicht groeit dat ecosystemen en *dito* diensten te behouden en te ontwikkelen zijn in functie van adaptatienoden en in functie van landelijke en stedelijke leefkwaliteit.

- [54] Op lokaal niveau stijgt de relevantie van de Europese natuurdoelen. De meerwaarde van een groene en/of natuurlijke omgeving dringt, als principe, meer en meer door, onder meer in verband met de adaptatie-uitdaging. De hoeveelheid toegankelijke natuur en bos zijn relatief laag, maar stijgend.

2.6.2 In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

- [55] De in de Beleidsbrieven vermelde decretale operaties zijn onder meer:
- De voorbereiding van de verdere hervorming van het Natuur- en Bosdecreet, i.e. met betrekking tot vergunningen, machtigingen, afwijkingen enz. (Beleidsbrief Omgeving, p. 22).
 - Een decreet tot afstemming van de regelgeving onroerend erfgoed met de regelgeving natuur en bos (uit de regelgevingsagenda).
 - Een decreet tot aanpassing van het Decreet Landinrichting (uit de regelgevingsagenda, geen verdere specificatie in de tekst) (wellicht in verband te brengen met een decreet ruimtelijke instrumenten, Beleidsbrief Omgeving, p. 17-18).
 - Een decreet tot harmonisering van de bestaande compenserende vergoedingen (uit de regelgevingsagenda).
 - De voorbereiding van regelgeving inzake de PAS (Beleidsbrief Omgeving, p. 45).
- [56] De in de Beleidsbrieven vermelde besluitmatige operaties zijn onder meer:
- Uitvoeringsbesluiten subsidiëring natuurbeheer, natuurbeheerplannen, fiscaliteit en criteria voor duurzaam natuurbeheer (Beleidsbrief Omgeving, p. 21).
 - Een definitieve vaststelling van de historisch permanente graslanden (Beleidsbrief Omgeving, p. 42-43).
 - De implementatie Verordening Invasieve Soorten (Beleidsbrief Omgeving, p. 42-43).
- [57] De in de Beleidsbrieven vermelde plannen en programma's zijn onder meer:
- Vaststelling van het Vlaams Natura 2000 programma (Beleidsbrief Omgeving, p. 43) – wellicht wordt dit geen adviesvraag.
- [58] Andere belangwekkende initiatieven in de Beleidsbrieven zijn onder meer:
- Het prioritair opvolgen van volgende Europese ontwikkelingen: de mid-term review van de Europese biodiversiteitsstrategie; de evaluatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn (Beleidsbrief Omgeving, p. 15).
 - Het uitvoeren van het Actieplan Ruimtelijk Bedreigde Bossen; er wordt een omzendbrief voorbereid met het oog op de aanpassing van het beoordelingskader voor geplande ontbossingen (Beleidsbrief Omgeving, p. 41).
 - Kennisdeling in verband met lokaal beleid voor natuur in de buurt (Beleidsbrief Omgeving, p. 42).
 - De code van goede praktijk voor het voorkomen van schade door diersoorten wordt geëvalueerd (Beleidsbrief Omgeving, p. 43).
 - Voorbereiding van een definitieve PAS, met onder meer uitbreiding voortoets en uitwerking praktische wegwijzers (Beleidsbrief Omgeving, p. 44) (zie ook Beleidsbrief Landbouw en Visserij, p. 19).

- Een reeks initiatieven inzake NTMB wordt verdergezet. Er wordt ontsnipperd in functie van Europese natuurdoelen. De Vlaamse Confederatie Bouw wordt gesubsidieerd voor een project “*groen in de bouw*”. Hiermee wordt de basis gelegd voor een Vlaams Overleg- en Kenniscentrum voor de NTMB-sector (Beleidsbrief Omgeving, p. 53-54).
- In verband met ecosysteemdiensten gaat het ook in 2016 vooral over onderzoeksspanningen (Beleidsbrief Omgeving, p. 53 en 55), met, onder meer, het onderzoek naar de wildschade en de everzwijnenproblematiek.

2.6.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [59] Het perspectief waarin de werking de komende jaren gesitueerd wordt, omvat: de zorg (1) om een gedegen en gedragen uitrol van de Europese Biodiversiteitsstrategie, evenals (2) om een degelijke vernieuwing van het regelgevende kader inzake natuur- en bosbeleid; daarnaast staan (3) de beleidsontwikkelingen in verband met ecosystemen en ecosysteemdiensten voorop – ook in relatie tot adaptatiebeleid, groene infrastructuur, jacht en bos.

2.6.4 Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016

- [60] De eigen initiatieven in 2015 betroffen:
- [project 15-040], **groene infrastructuur**, met een concept briefadvies als resultaat.
 - [project 15-013], **ecosysteemdiensten**, met tot dusverre als resultaat een voorstelling van het INBO-rapport, met een bespreking ervan in de Werkcommissie Open Ruimte. Op dit moment ligt een conceptnota voor.
 - Een initiatief betreft de **boscompensatie en bosuitbreiding**.
 - Verkennende gesprekken in verband met **beheerdoelen voor jacht** en voorwaarden voor **jacht in domeinbossen**.

Al deze initiatieven hebben geleid tot interne nota's en overleg, maar zijn niet direct met succes afgerond geworden.

- [61] Eventuele adviesvragen over **voorontwerpdecreten** betreffende de verdere **integratie van Natuur- en Bosdecreet**, **afstemming** met de **regelgeving onroerend erfgoed**, of inzake **compenserende vergoedingen** zullen niet alleen beantwoord worden met een advies, maar ook, waar mogelijk en opportuun, proactief voorbereid worden.
- [62] De initiatieven i.v.m. **ecosysteemdiensten** en **groene infrastructuur** worden verder gezet, waarbij er gestreefd wordt naar doorwerking in de gewone adviesverlening, dan wel, indien er conceptueel vooruitgang wordt geboekt en eenstemmigheid wordt gevonden, naar advisering op eigen initiatief.
- [63] Het initiatief inzake **bosuitbreiding en boscompensatie** wordt verder gezet, rekening houdende met de actualiteiten in dat verband.

- [64] Er wordt samen met het INBO een verkennend project (i.e. studie en daaraan gekoppeld een overlegproces) i.v.m. die **beheerdoelen voor jachtwildsoorten**. Bij succesvol verloop kan dit leiden tot een advies op eigen initiatief.
- [65] De *cluster* inzake de aankomende wijziging van het **Soortenbesluit**, de implementatie van de **Exotenverordening** en de uitrol van het Decreet **wilde dierenziekten** wordt met aandacht gevolgd; het gaat in de eerste plaats om een leerproces, waarbij de verbanden in kaart worden gebracht – ook met nieuwe problemen en/of Europese ontwikkelingen (bv. pathogenen voor salamanders); waar passend wordt er een *hearing* georganiseerd, in aanloop naar een mogelijk eigen strategisch initiatief of ter voorbereiding van de behandeling van adviesvragen.
- [66] De adviesvragen m.b.t. **uitvoeringsbesluiten** in dit beleidsveld worden alleszins geadviseerd – waarbij in het bijzonder ingezet wordt op wat voor advies voorgelegd wordt inzake de uitvoering van het vernieuwde Natuurdecreet, inzake de implementatie van de Europese natuurdoelen en/of inzake de daarmee verbonden programmatische aanpak van stikstofdepositie.

2.7 Regelgeving en bestuurskwaliteit

2.7.1 Trendinschatting

- [67] Op globaal niveau kan er impact op productie- en consumptieverhoudingen verwacht worden van technologische doorbraken die in deze decennia gebeuren (*the internet of things*, informatisering, robotisering, biowetenschappen, micromaterialen), evenals van het aangroeiende belang van maatschappelijke netwerken, groeperingen en bewegingen. Deze doorbraken kunnen ontwrichtend zijn, met mogelijk een wezenlijke impact kunnen op de verhouding overheid/burger en op eigendomsverhoudingen, en zodoende ook op de wijze waarop de overheid functioneert en waarop milieubeleid kan worden gevoerd.

Naast de technologische verschuivingen moet er gewezen worden op de wijzigende wereldhandelssituatie, die potentieel een grote impact heeft op het milieubeleid als reguleringsinstrument. Zo zullen bv. de onderhandelingen met het oog op de vrijhandelsovereenkomst met de V.S.A. (zgn. TTIP) wellicht betekenisvol zijn voor de inhoud en kracht van de Europese milieuregelgeving.

- [68] Op Europees niveau zet het 7de Europese Milieu-Actieprogramma vooral in op betere implementatie en *governance*; de Europese Commissie geeft deze benadering meer gewicht, waarbij met name ook het *Regulatory Fitness Programme* (REFIT) een kernbestanddeel lijkt geworden te zijn van het werk van de Commissie.

Intermediaire, grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, zoals Euregio 's en stedelijke gewesten winnen aan belang, evenals niet-statelijke actoren, zoals internationale organisaties en ngo's. Algemeen gesproken lijkt het er op dat het Europees bestuursmodel wat aan slagkracht verliest, wegens de vergrote onderlinge spanningen, het verlies aan samenhang en het verlies aan geopolitieke invloed.

- [69] Ook het Vlaamse bestuursmodel verliest wellicht aan slagkracht. Zo kan er aan herinnerd worden dat het personeel en de financiële ruimte zich sinds enige jaren in een krimptrend bevinden – een trend die nog enige jaren zal aanhouden. Wel wordt er ingezet op een verbeterde intern bestuurlijke en interbestuurlijke samenwerking, evenals een verbeterde relatie met de middenveldgroepen en de doelgroepen.

De toegenomen complexiteit en samenhang van problemen tot wetgevende en organisatorische ingrepen die gericht zijn op vereenvoudiging en interne integratie – waarbij niet zeker is of in de toekomst de toegenomen complexiteit nog in al zijn samenhang gevat zal worden. De verdere invulling van de afstemming van milieubeleid en ruimtelijk beleid – omheen het kernwoord “omgeving” – is hier van centrale betekenis: de gekozen benadering zal niet alleen doorwerken in de vergunningverlening, maar ook in regelgeving, de informatieverwerking, de planning en het handhavingsbeleid van de komende jaren.

- [70] Op lokaal niveau moet aangestipt worden dat er zich, na de tweede interne staatshervorming en de introductie van onder meer de omgevingsvergunning en complexe projecten, nieuwe kansen, verantwoordelijkheden en integratie-uitdagingen aandienen. Lokale overheden fungeren meer en meer als platformen waar ondernemingen, individuele burgers, verenigingen en instellingen hun initiatieven op elkaar afstemmen.

2.7.2 In beleidsbrieven detecteerbare ontwikkelingen voor 2016

- [71] De in de Beleidsbrieven vermelde decretale operaties zijn onder meer:
- Een decreet omzetting van de project-m.e.r.-richtlijn (Beleidsbrief Omgeving, p. 16).
 - De voorbereiding van een Decreet omgevingsplanning (Beleidsbrief Omgeving, p. 17).
 - De voorbereiding van een decreet in verband met de transitie naar de omgevingsadministratie (Beleidsbrief Omgeving, p. 57).
 - Er is sprake van een harmonisering van het onteigeningsrecht via een vlaams onteigeningsdecreet (Beleidsbrief Algemeen Regeringsbeleid, p. 15-16) (zie ook regelgevingsagenda in Beleidsbrief Omgeving).
- [72] In de Beleidsbrieven zijn er geen vermeldenswaardige besluitmatige operaties gedetecteerd in verband met bestuurskwaliteit.
- [73] De in de Beleidsbrieven vermelde plannen en programma's zijn onder meer:
- Opmaak eerste meerjarenprogramma evaluaties omgevingsvergunningen (Beleidsbrief Omgeving, p. 16).
- [74] Andere belangwekkende initiatieven in de Beleidsbrieven zijn onder meer:
- *No gold plating*: “In de loop van 2016 wordt, na raadpleging van de betrokken bedrijfsfederaties, onderzocht of en waar de Vlaamse omzetting van richtlijnen verder gaat dan wat Europees vereist wordt.” (Beleidsbrief Omgeving, p. 21) (Zie ook Beleidsbrief algemeen regeringsbeleid, p. 11).
 - Hieraan verwant: Er wordt een Actieplan met betrekking tot de implementatie van de Europese regelgeving uitgewerkt (Beleidsbrief Omgeving, p. 15).
 - Er zal een onderzoek en maatschappelijk debat gevoerd worden in verband met de financiering van het integraal waterbeleid (Beleidsbrief Omgeving, p. 32).

- Ook de hervorming van de heffingen inzake afval/materialen is aan de orde (Beleidsbrief Omgeving, p. 46).
- Er wordt kennisdeling en informatieverspreiding georganiseerd inzake de toepassing van de omgevingsvergunning ten behoeve van lokale besturen (Beleidsbrief Omgeving, p. 16, 57 en 59).
- In de Beleidsbrief Omgeving staan er een tiental initiatieven vermeld inzake ICT en databeheer, met name (1) de E-tool voor grondstoffenverklaringen, (2) de tool voor milieuverantwoord materiaalgebruik in de bouw, (3) de digitalisering van bodemdossiers, (4) de databank bij het Decreet lage emissiezones, (5) een haalbaarheidsstudie inzake waterdatainfrastructuur, (6) een digitaal aangifteloket heffingen waterbeleid, (7) databeheer in functie van PAS, (8) tool voor duurzaamheidsmeting op wijkniveau, (9) een beta-versie tool natuurwaardeverkenner, (9) het omgevingsloket en het omgevingsvergunningenregister, en (10) een erkenningensysteem inzake de verwarmingsaudit. (Zie ook bv. Beleidsbrief Energie, p. 34, integratie EPB-gegevens in omgevingsloket).
- Er is sprake van het uitbouwen van een Vlaams inspectie- en handhavingsbeleid door de versterking van de efficiëntie van en de afstemming tussen alle inspectie- en handhavingsdiensten (Beleidsbrief algemeen regeringsbeleid, p. 14).
- Er staan heel wat elementen van vergroening van fiscaliteit in de Beleidsbrief Financiën en Begroting.

2.7.3 Meerjarenperspectief voor de werking van de Minaraad

- [75] Het perspectief waarin de werking de komende jaren gesitueerd wordt, omvat: (1) het opvolgen van de uitrol van het omgevingsbeleid, rekening houdende met wat in de buurlanden gebeurt, en met Europeesrechtelijke verplichtingen, (2) de evaluatie van de heffingen, bijdragen en vergoedingen in functie van de milieupact en (3) de impact van de technologische doorbraken die deze decennia gebeuren op het milieu, het milieubeleid, milieureglementering en op de "*vergroening van de samenleving*".

2.7.4 Mogelijkheden voor de werking van de Minaraad in 2016

- [76] De eigen initiatieven in 2015 betroffen (1) Een project met doorlichting van de OESO-rapporten in verband met de stringentie van de milieureglementering; (2) een nog niet benoemd project met doorlichting van de Nederlandse ontwikkelingen inzake omgevingsrecht. Beide projecten hadden enkele interne nota's als resultaat.
- [77] Een mogelijk eigen initiatief in 2016 zou betrekking kunnen hebben op het Actieplan m.b.t. de **implementatie van Europese regelgeving**; een eigen initiatief in dat verband zal ook putten uit het advies van onze Nederlandse collega's: <http://www.rli.nl/publicaties/2015/advies/ruimte-voor-de-regio-in-europees-beleid>. In dat verband worden ook de ontwikkelingen in verband met de **Nederlandse Omgevingswet** voor documentatie en kennisname opgevolgd.
- [78] In 2016 wordt een initiatief voorbereid met betrekking **het onderzoeksbeleid** inzake milieu, natuur en omgeving, waarbij in het bijzonder gelet wordt op

kwesties van prioritering en samenhang, op strategische positionering van de onderzoeksactiviteiten, op innovatiekansen, en op doorwerking van onderzoeksresultaten. In eerste fase gaat het vooral om feiteninzameling en scope-definitie.

- [79] Alle **adviesvragen i.v.m. ontwerpdecreten en eventuele -besluiten** in verband met deze krachtlijn zullen in principe i.s.m. SARO aangepakt worden.
- [80] De in 2016 voorziene conceptuele discussies inzake de **financiering van het integraal waterbeleid, inzake de afvalheffingen en inzake de energieheffingen** worden gevolgd, en dit met het oog op documentatie-opbouw en voorbereiding van mogelijke adviesvragen of -initiatieven die later kunnen volgen. Het Dagelijks Bestuur besteedt doorheen het jaar bijzondere aandacht aan de prioriteitbepaling bij deze onderzoeksactiviteit.

3 Organisatorische uitdagingen

[81] Er worden, naar gewoonte, tien raadszittingen ingepland in de voormiddagen van de derde donderdagen van actieve maanden:

- Donderdag 21 januari;
- Donderdag 18 februari;
- Donderdag 17 maart;
- Donderdag 21 april;
- Donderdag 19 mei;
- Donderdag 16 juni;
- Donderdag 15 september;
- Donderdag 20 oktober;
- Donderdag 17 november;
- Donderdag 15 december.

In functie van dringende of onvoorziene omstandigheden kunnen er extra raadszittingen ingepland worden; ingeplande raadszittingen kunnen afgelast worden bij gebrek aan voldoende "rijpe" agendapunten.

[82] Het voorzitterschap van de Raad wordt, in het kader van de besluitmatig vastgelegde beurtrol, in 2016 opgenomen door Walter Roggeman (Natuurpunt).

[83] Het Dagelijks Bestuur is in 2016 samengesteld uit (in alfabetische volgorde): Steven Betz (VOKA), Mathias Bienstman (Bond Beter Leefmilieu), Philippe Casier (Landelijk Vlaanderen), Bert De Wel (ACV), Iris Penninckx (Boerenbond), Walter Roggeman (Natuurpunt), Dirk Uyttendaele (secretariaat), Sara Van Dyck (Bond Beter Leefmilieu), Wim Van Gils (Natuurpunt) en Jan Verheeke (secretariaat). Het Dagelijks Bestuur komt samen op de eerste donderdagen in de maand.

[84] De werkcommissiestructuur zal in 2016 als volgt functioneren:

- De Werkcommissie Milieuhygiëne vergadert samen met de Werkcommissie Strategie & Governance, op alle donderdagochtenden, waarbij de week voor de raadszitting wel uitgeweken kan worden naar dinsdagen;
- De Werkcommissie Open Ruimte vergadert op de eerste donderdagnamiddag van de maand;
- De PWC Bosbeleid en de PWC Jachtbeleid vergaderen in principe op de eerste dinsdag van de maand, resp. 's voormiddag's en 's namiddags/vooravond;
- De PWC Natuurbeleid vergadert in principe op de laatste vrijdag van de maand, in de voormiddag.

[85] De structurele uitdagingen voor 2016 bestaan in (1) de voorbereiding van de fusie tot een omgevingsraad; (2) de optimalisatie van de interne processen; (3) de verbetering van de communicatiestromen, evenals het informatie- en documentatiebeheer; (4) de voorbereiding van de verhuis uit de Kliniekstraat (2017) en, daaraan verbonden, de verdere implementatie van plaats- en tijdonafhankelijk

werken en (5) rekening houdende met al het voorgaande: de voorbereiding van een bijstelling van het personeelsplan en onderliggende functieclassificatie.

Deze organisatorische uitdagingen worden in een afzonderlijk planningsdocument verder uitgewerkt dat, op voordracht van het Dagelijks Bestuur, zal worden voorgelegd aan de Minaraad.

Referentielijst

- Europese Unie, *Decision of the European Parliament and of the Council on a General Union Environment Action Programme to 2020 "Living Well, within the Limits of our Planet"*, Straatsburg, 2012
- INBO, *Natuurrapport 2014, Toestand en trend van ecosystemen en ecosysteemdiensten in Vlaanderen*, Brussel, februari 2015
- Minaraad, *Advies op eigen initiatief over de Instrumenten van natuur- en bosbeleid i.f.v. instandhoudingsdoelstellingen*, Advies 2012|77, Brussel, oktober 2012
- Minaraad, *Advies op eigen initiatief over het duurzaam gebruik van biomassa in een bio-economie*, Advies 2013|15, advies samen met SALV, Brussel, februari 2013
- Minaraad, *Advies over het Vlaams Klimaatbeleidsplan*, Advies 2013|018, advies samen met SERV en SALV, Brussel, maart 2013
- Minaraad, *Advies over het ontwerpdecreet omgevingsvergunning*, Advies 2005|31, Brussel, juni 2013
- Minaraad, *Advies op eigen initiatief over de implementatie van de richtlijn energie-efficiëntie*, Advies 2013|54, Brussel, oktober 2013
- Minaraad, *Advies op eigen initiatief over het actieplan energie-efficiëntie en gebouwenrenovatie*, Advies 2014|12, Brussel, maart 2014
- Minaraad, *Advies op eigen initiatief: naar een transversaler, sluitend en rechtvaardig duurzaam materialenbeleid*, 2014|24, Brussel, juni 2014
- Minaraad, *Advies over de stroomgebiedbeheerplannen 2016-2021*, Advies 2014|041, advies samen met SERV en SALV, Brussel, december 2014
- Minaraad, *Advies over het multilaterale klimaatbeleid in aanloop naar de Klimaattop in Parijs*, Advies 2015|16, Brussel, juni 2015, met voorafgaand: Sliwa, Sandra, Oriëntatienota t.b.v. de Minaraad over het multilaterale klimaatbeleid, 25 juni 2015
- Vlaamse Milieumaatschappij, *MIRA RAPPORT Megatrends: ingrijpend, maar ook ongrijpbaar? Hoe beïnvloeden ze het milieu in Vlaanderen?*, Aalst/Brussel, december 2014
- Vlaamse Milieumaatschappij, *MIRA RAPPORT Klimaatrapport 2015: over waargenomen en toekomstige klimaatveranderingen*, Aalst/Brussel, september 2015
- Vlaamse Regering, *Visie 2050 Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen*, VR 2015 1809 DOC.0956/2TER, Brussel, september 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Algemeen Regeringsbeleid*, VR 2015 1610 MED.0466/1, Brussel, oktober 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Energie*, VR 2015 1610 MED.0466/4, Brussel, oktober 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Mobiliteit en Openbare Werken*, VR 2015 1610 MED.0466/8, Brussel, oktober 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Omgeving*, VR 2015 1610 MED.0466/14, Brussel, oktober 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Financiën en Begroting*, VR 2015 1610 MED.0466/16ter, Brussel, oktober 2015
- Vlaamse Regering, *Beleidsbrief 2015-2016 Wonen*, VR 2015 1610 MED.0466/23, Brussel, oktober 2015